

SINT JOZEF, PATROON VAN DE KARMEL (vertaald door Ineke Wackers)

Een schrijven van de Prior Generaal van de Karmel en de Generale Overste van de ongeschoeide Karmel aan de Karmelfamilie bij gelegenheid van het feit dat het 150 jaar geleden is dat de heilige Jozef tot patroon van de universele Kerk werd uitgeroepen.

Dit jaar, 2020, hebben we het feest van Sint Jozef gevierd toen de pandemie op volle sterkte heerste. Dat dwong ons om thuis te blijven. Daarom hadden we nog sterker de behoefte ons te wenden tot die rechtvaardige en getrouwe man die de betekenis van ontbering, ballingschap en zorgen over morgen kende, maar de moed niet verloor en bleef geloven en hopen in God, die hem een zeer unieke opdracht gaf: zorgen voor Maria en het kind Jezus, het gezin van Nazaret, het embryo van het nieuwe gezin dat God aan de wereld schonk. Paus Franciscus, die op 19 maart 2020 in Santa Marta preekte, herinnerde ons aan enkele kwaliteiten van Sint Jozef: de man met een duidelijke en praktische visie, in staat zijn werk precies en deskundig te doen, en iemand die tegelijkertijd doordrong tot het mysterie van God, voorbij alles dat hem bekend was of onder zijn controle stond, en in de aanwezigheid waarvan hij knielt en aanbidt.

Het doet ons goed aan de heilige Jozef te denken, over hem te mediteren als iemand die onze traditie heeft erkend als beschermheilige en als een voorbeeld van karmelitaans leven. Het is iets wat we samen willen doen, als karmelfamilie, geschoeid en ongeschoeid, omdat we in onze verering van de heilige Jozef, en in ons voortdurend verwijzen naar hem, een van de kostbaarste aspecten van ons gemeenschappelijk erfgoed en onze spiritualiteit vinden. Dit jaar kent de extra motivatie van een belangrijk jubileum, namelijk de proclamatie van St. Jozef als patroon van de universele kerk, door paus Pius IX, op 8 december 1870, 150 jaar geleden.

De plaats die St. Jozef in de Karmel inneemt

De verering van St. Jozef is een integraal onderdeel van onze christelijke vorming, traditie en cultuur. We zijn zo gewend om Sint Jozef naast Jezus en Maria te plaatsen, dat we de neiging hebben om te denken dat de Kerk hem altijd de waardigheid en de eer heeft toegekend, die we normaal gesproken associëren met hem van wie het leven er een was van intimiteit met het mysterie van de incarnatie. Maar in werkelijkheid was het niet altijd zo. In het eerste millennium zijn de sporen van een theologische beschouwing over St. Jozef, of van een bijzonder eerbetoon aan hem zeer zeldzaam. Pas met de komst van de bedelorden begon de devotie tot de heilige Jozef zich te ontwikkelen. Naast het werk van de Franse theoloog Jean Gershon werd een doorslaggevende bijdrage geleverd door de franciscanen en door de karmelieten.

Voor de karmelieten was de interesse in Sint Jozef een natuurlijke gevolg van zijn wezenlijke gerichtheid op Maria. Elk lid van de bredere familie van Maria (haar ouders, Joachim en Anne, de secundaire beschermers van de Karmel, en zijn vermeende zusters en broers, Maria de moeder van Jacobus en Maria van Salome) kregen in de Karmel bijzondere aandacht. In die context kon Jozef, de echtgenote van Maria, niet worden genegeerd. Om de nauwe band met de familie van Nazaret - Jezus, Maria en



Jozef - te onderstrepen, en misschien gebaseerd op het apocriefe evangelie van de pseudo-Matteüs, verwijzen vrome middeleeuwse legendes naar bezoeken die de Heilige Familie bracht aan de zonen van de profeten, de nakomelingen van de profeet Elia, woonachtig op de berg Karmel.

Anderen spreken over een vermoedelijk bezoek van de Heilige Familie [aan de profetenzonen] bij hun terugkeer uit Egypte. In de kerkelijke kringen moet deze relatie tussen de heilige familie en de profetenzonen op de Karmel zo duidelijk aanwezig zijn geweest, dat sommigen van de oude schrijvers, zoals de benedictijner abt, Giovanni Tritemio, dachten dat de verering van de heilige Jozef in de Latijnse kerk misschien wel door de karmelieten bij hun terugkeer naar Europa was meegebracht. Deze gedachte, die nu niet langer wordt geaccepteerd, vinden we terug in de geschriften van paus Benedictus XIV, die suggereerde dat de verering van Sint Jozef in de liturgie begon bij de karmelieten. Wat zeker is, is dat de toewijding aan de heilige Jozef onder de karmelieten vanaf het allereerste begin een liturgische ondertoon had. In latere tijden, en tot op de dag van vandaag, vinden we ook een eucharistische dimensie in de karmelitaanse toewijding aan de heilige Jozef: hij droeg het brood des levens, ons geestelijk voedsel en onze geestelijke drank [het goddelijk kind], in zijn armen.

In werkelijkheid is het onmogelijk om precies te zeggen, wanneer men in de kerken van de karmelieten het feest van Sint Jozef begon te vieren. Naar alle waarschijnlijkheid was er al in de 14e eeuw een sterke plaatselijke devotie, maar tegen de 15e eeuw vinden we een miseigen en koorgebed ter ere van St. Jozef. De Vlaamse karmeliet Arnold Bostius verklaarde in 1476 dat de karmelieten zijn feest plechtig vierden. Het liturgisch eigen ter ere van Sint Jozef in de karmeltraditie wordt door historici en liturgisten beschouwd als het eerste monument van de Latijnse Kerk gewijd aan de waardigheid van St. Jozef.

In de oude liturgie vierde men St. Jozef als de eerste onder de tijdgenoten van Jezus in Nazaret, als degene die door de goddelijke wijsheid werd uitgekozen om de echtgenoot van de maagd Maria te zijn, zodat de Zoon van God eervol maar zonder tamtam ter wereld zou kunnen komen. Karmelieten preekten dat, net zoals de maagd Maria het vleesgeworden Woord door het werk van de heilige Geest in haar schoot ontving, de heilige Jozef door het werk van diezelfde Heilige Geest het Woord ontving door contemplatie en zo de vader van Jezus op aarde werd.

De liturgie vierde de huwelijksband tussen Jozef en de Maagd Maria, en stelde hem voor als de beschermer van haar maagdelijkheid en van het leven van de geïncarneerde Zoon van God. Met de gevoeligheid die typerend is voor het contemplatieve charisma van de Karmel, vierde de oude liturgie de zuiverheid van de Heilige Maagd en van Sint Jozef door hun openheid voor God te benadrukken, waardoor ze het mysterie van de incarnatie konden verwelkomen.

Gevormd door deze liturgische spiritualiteit, zou de heilige Maria Magdalena de' Pazzi de bescherming van Jozef zien als een gevolg van zijn zuiverheid. Ze schrijft: 'In het paradijs voegt de zuiverheid van Sint Jozef zich bij die van Maria, en in die uitwisseling van stralende pracht schijnt het licht van de zuiverheid van Jozef naast die nog helderder en grotere pracht van Maria's zuiverheid. Sint Jozef staat tussen Jezus en Maria als een schitterende ster, en hij zorgt heel speciaal voor ons klooster, omdat we onder de hoede staan van de Maagd Maria.'

De heilige Jozef wordt in de oude liturgie van de Karmel voorgesteld als de maagdelijke echtgenoot van Maria, met haar verenigd door een echt huwelijk, waarin zijn gezag als echtgenoot, beschermer en vader zichtbaar wordt in zijn voortdurende dienstbaarheid. Bovendien wordt de heilige Jozef voorgesteld in zijn gehoorzaamheid aan God. Hij is de rechtvaardige, de waardige meester van het huis van de Heer, aan wie een grote verantwoordelijkheid is toevertrouwd, namelijk het geven van een

naam aan het kind dat geboren is. Hij gaf hem de goddelijke naam die door de engel was aangekondigd, de naam Jezus. Door dit te doen, werd Jozef de eerste die aankondigde dat we in het kind van Nazaret door God gered zijn.

In diezelfde liturgie van vroeger kunnen we in de figuur van de heilige Jozef een rijkdom aan karmelitaanse spiritualiteit ontdekken: 1) puritas cordis [zuiverheid van hart] die het mogelijk maakt om God te zien, 2) vereniging met Maria, en 3) de vruchtbaarheid van het mystieke leven, begrepen in termen van ontvangenis en geboorte van het vleesgeworden Woord in de ziel die puur is. De heilige Jozef wordt om die reden gevierd als het beeld en de weerspiegeling van het karmelitaanse leven in God.

De heilige Teresa en Sint Jozef

Als erfgenaam van een rijke traditie van verering en toewijding aan de heilige Jozef in de Karmel zou de heilige Teresa van Jezus meer breedte en diepte geven aan de traditie, tot groot voordeel van de Karmel en van de universele Kerk. Het valt inderdaad niet te ontkennen dat Teresa van Jezus meer dan enig ander de verering van Jozef tot een van de elementen maakte die de spirituele identiteit van de Karmel kenmerkt. Haar ontmoeting met St. Jozef vond plaats in een van de donkerste periodes in haar leven. Ze was ongeveer vijftientig jaar oud. Ze leed aan een pijnlijke chronische ziekte, en de dokters hadden haar niet alleen niet kunnen genezen, maar haar kwaal zelfs verergerd. Ze was zowel lichamelijk als psychisch verlamd en uitgeput. Ze voelde zich alleen. Niemand kon haar helpen. Maar toen was het alsof ze iets van binnen voelde dat haar aanspoorde zich tot St. Jozef te wenden als tot haar 'heer en vader' (Leven 6, 6; 33, 12). De rest van haar leven zou Jozef voor haar en haar werk een bewaarder en beschermer blijven en haar uit alle moeilijkheden die ze tegenkwam redden. Van slechts een persoonlijke verering, zou haar devotie tot Jozef na verloop van tijd een kenmerk worden van de Teresiaanse hervorming, waarin de vriendschap met Jezus Christus centraal stond.

Net zoals Jozef over de band tussen Jezus en Maria waakte en die verdedigde tegen gevaren van buitenaf en het huis beschermde waar ze woonden, zo waakte hij ook over de Karmelkloosters, die net als de familie van Nazaret bedoeld waren als plaatsen waar de mensgeworden Jezus een huis zou vinden, en waar karmelieten alleen voor dat doel zouden leven. Om deze reden is Jozef niet alleen een beschermheilige, maar ook de leraar van allen die het gebed beoefenen (Leven 6, 8), omdat er niemand is die meer dan hij weet wat het betekent intiem met Jezus en Maria te leven, vanwege de vele jaren dat hij met hen leefde en de manier waarop hij hun leven als gezin in Nazaret mogelijk maakte. Het is daarom geen verrassing dat tien van de vijftien karmelkloosters die Teresa zelf stichtte, de naam St. Jozef droegen.

Sint Jozef was zozeer aanwezig in de stichtingsactiviteiten van Teresa (op elke reis bracht ze een beeldje van Sint Jozef mee), dat hij bekend begon te worden als de 'stichter' van de Teresiaanse Karmel. We moeten daardoor begrijpen dat hij haar werkelijk hielp bij de oprichting van de karmelkloosters van de hervorming. Het is zeker dat, naast de traditionele figuur van de profeet Elia, er nu plaats was voor de heilige Jozef, en dit riep enkele vragen op: wie moest nu gezien worden als de belangrijkste patroon en stichter na de heilige maagd Maria?

Het is veelbetekenend dat Teresa in een brief aan Gracianus, die probeerde te beslissen welke naam aan het college dat ze in Salamanca oprichtten moest worden gegeven, schreef: 'Het zou goed zijn om dit college naar St. Jozef te noemen (brief, 22 mei 1578), maar het college zal naar de heilige Elia genoemd worden. Het jaar daarop, in 1579, gaf Johannes van het Kruis de naam Sint Jozef aan het college in Baeza, waardoor het college in Baeza de eerste mannelijke stichting was die was gewijd aan Sint Jozef. Dat duurde echter slechts twee jaar. Vanaf maart 1581 zou het college bekend staan als het college Sint Basileus, een van de grote kerkvaders. Het is ons duidelijk, dat er nog enige onzekerheid bestond over de rol die aan de timmerman van Nazaret moest worden toegeschreven

bij de hervorming van de karmelieten door Teresa. De zaken werden een kwart eeuw later duidelijker toen Giovanni di Gesù Maria in zijn Instructie voor Novicen uitlegde uit dat de toewijding aan St. Jozef op de tweede plaats komt, na de Heilige Maagd en dat ze wordt gevolgd door de verering van de grote profeten Elia en Elisa, de 'grondleggers van onze Orde' (Istruzione dei novizi, III, cap. 4, 29-30).

Onder de bescherming van Sint Jozef

Een van de karakteristieke gedachten van Teresa was dat, terwijl andere heiligen door God zijn voorbestemd om in bepaalde behoeften te helpen, Sint Jozef een soort universeel mandaat heeft om te helpen bij welke behoefte dan ook, materieel of spiritueel (Leven 6, 6). Het is vanuit deze overtuiging dat het feest van de bescherming van St Jozef werd opgericht, op een manier die typisch was voor de karmelieten. In het jaar 1628 verklaarde het tussenliggende generaal kapittel van de Spaanse ongeschoeide karmelieten St. Jozef als de belangrijkste patroon van de O.C.D. Het initiatief om het feest van de bescherming van Sint Jozef te vieren, kan worden toegeschreven aan de ongeschoeide karmeliet Juan de la Concepción (1625-1700), die de eerste provinciaal was van de provincie Catalonië en daarna de algemene overste van de Spaanse O.C.D. Hij verkreeg van het Generaal Kapittel van 1679 de goedkeuring voor het patroonsfeest van Sint Jozef, waarvoor de liturgische teksten werden samengesteld door een andere Catalaanse ongeschoolde karmeliet: Juan de San José (1642-1718). De Congregatie voor de Riten, keurde ze, na een uitgebreide herschrijving van de teksten door kardinaal Casanate, goed op 6 april 1680. Het patroonsfeest van St. Jozef werd vastgesteld op de derde zondag na Pasen, de dag waarop normaal gesproken algemene en provinciale kapittels werden bijeengeroepen. Al snel daarna werd het feest door de karmelieten van de Oude Observantie overgenomen en werd het gevierd onder de titel 'De Patrocinio S. Joseph Confessoris, Protectoris, et Patroni nostrae Religionis'. Al heel lang werden de termen beschermheilige en/of patroon zonder onderscheid gebruikt om te verwijzen naar St. Jozef. Zeer snel verspreidde dit feest zich naar andere ordes en religieuze congregaties, totdat hij werd uitgeroepen tot beschermheilige van de universele Kerk.

De context van de proclamatie en de liturgische viering van het patroonsfeest van Sint Jozef voor de Karmel als geheel is altijd die van grote beproevingen en verdrukkingen geweest, zowel vanwege problemen binnen de Orde als de agressie van de historische, politieke en religieuze omstandigheden van de tijd. De Karmel had in die tijd grote moeite om zijn eigen identiteit en waarden te behouden. Opgemerkt moet worden dat er als onderdeel van de vernieuwingsbewegingen binnen de Karmel een wildgroei was van devotieel geschriften over Sint Jozef, die specifieke vormen van uitdrukking vertegenwoordigden van het soort vroomheid dat het hart verwarmt en een impuls geeft aan het spirituele leven. Er waren verschillende karmelitaanse schrijvers en predikers die onvermoeibaar werkten aan het verspreiden van de devotie tot Jozef en aan het promoten van zijn beschermheerschap. Vermeldenswaard is dat Raffaele il Bavaro, die in 1723 *Istoria di San Giuseppe* schreef, waarin hij zijn lezers die van Jezus en Maria hielden, aanspoorde om ook van Jozef te houden als iemand die geliefd was bij beiden. Giuseppe Maria Sardi mag gezien worden als de grote verspreider van het beschermheerschap van Sint Jozef, niet alleen voor de Orde, maar ook voor christelijke ouders en anderen die in hem een model van heiligheid vonden. Het was niet zonder reden dat Jozef onder de karmelieten bekend werd als de beste onder de leraren en werd beschouwd als de beschermheilige en patroon van vooral degenen die overbelast zijn of die de weg kwijt geraakt in hun poging om Jezus Christus te volgen

Op 10 september 1847 breidde paus Pius IX in een vreselijk onrustige tijd met het decreet van de Congregatie voor de Riten, Inclytus Patriarcha Joseph, het feest van de bescherming van St. Jozef uit tot de hele Kerk. Het zou op de derde zondag van Pasen gevierd worden. Voor de liturgie van de

mis en voor het koorgebed werden de teksten die in die tijd door de karmelieten werden gebruikt met enkele wijzigingen overgenomen. Het was het eerste gebaar van Pius IX om de heilige Jozef te eren, en hij was toen nog geen jaar paus. Het was te danken aan zijn grote devotie tot de vader van Jezus. Toen het eerste Vaticaans Concilie aangekondigd werd [1869], ontving de paus een aantal verzoeken om de verering van Sint Jozef nog uit te breiden, met name door hem tot de schutspatroon van de universele kerk te maken.

Het concilie dat in september 1870 onverwachts werd onderbroken, was te kort om het verzoek in te willigen. Daarom besloot Pius IX op 8 december van datzelfde jaar tot de plechtige proclamatie door middel van een decreet van de Congregatie voor de Riten: *Quemadmodum Deus*.

Het patroonsfeest van Sint Jozef werd in 1913 overgebracht naar de woensdag van de derde week na Pasen, en in 1956 werd het vervangen door het feest van Sint Jozef de Arbeider, dat gevierd zou worden op 1 mei. Niettemin mochten de ongeschoeide karmelieten, toen hun liturgische kalender in 1957 werd goedgekeurd, het feest van St. Jozef vieren, als 'de beschermer en patroon van onze Orde.

Saint Jozef, beschermheilige van de Karmel wereldwijd

De hervorming van de liturgie die volgde op het Tweede Vaticaans Concilie, bracht onder meer een opmerkelijke vereenvoudiging van de liturgische kalender met zich mee. In de kalender die op 14 februari 1969 werd goedgekeurd, verdween de titel 'schutspatroon van de universele Kerk' van het belangrijkste feest van St. Jozef, gevierd op 19 maart. Het feest werd natuurlijk niet afgeschaft, maar men dacht dat het beter zou zijn om alleen de bijbelse titel 'echtgenoot van de Maagd Maria' te gebruiken, waardoor de individuele bisschoppenconferenties en religieuze families de vrijheid kregen om andere titels toe te voegen. In navolging van de instructie van de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst voor bepaalde kalenders (29 juni 1969) werd de plechtigheid van St. Jozef als beschermheilige ook verwijderd uit de kalender van de ongeschoeide karmelieten. Het Generaal Bestuur (OCS) besloot toen om de titel van 'beschermheilige van onze Orde' over te hevelen naar de plechtigheid van 19 maart. Ook werd besloten, dat het gedenken van St. Jozef Arbeider in de hele Orde zou worden gevierd. Het lijkt erop, dat deze beslissingen zeer snel werden vergeten. Terwijl de titel 'beschermheilige van onze Orde' in de liturgie van de karmelieten van de oude observantie bewaard bleef, verdween die zeer snel uit de liturgie van de ongeschoeide karmelieten, aangezien noch de plechtigheid noch de herdenking van Sint Jozef op de eigen kalender van de Orde verscheen. Niettemin wordt in de post-conciliaire Constituties van beide Ordes voortdurend verwezen naar St. Jozef als hun beschermheilige (Const. O.Carm., 91; Const. OCD, 52). Aan dit feit kunnen we een belangrijk element van eenheid in de Karmelfamilie als geheel herkennen, dat we misschien niet voldoende hebben overwogen of gewaardeerd.

De wereld van vandaag

We leven nu in een tijd, waarin de Kerk niet zozeer bezig is zichzelf te verdedigen tegen een vijand van buitenaf, maar het als haar missie probeert te zien het authentiek getuigen van de waarheid van het Evangelie. Dus in een wereld die behoefte heeft aan 'eenduidigheid en aan het gevoel voor mysterie' [concreteness and the sense of mystery], in een wereld waarin we de neiging hebben te vluchten voor de binding van stabiele relaties en verplichtingen en dreigen terug te vallen in een soort onvruchtbaar narcisme, toont Jozef ons de weg van zelfverloochening, dagelijkse verantwoordelijkheid, stille toewijding aan de zorg en groei van het gezin. Elke vader van een gezin zal de wonden van zijn eigen huis willen genezen. Onze schutspatroon helpt ons de noodzaak in te zien de wonden van de mensheid en van de Kerk te genezen. Er is geen Kerk, er is geen Karmel zonder mensen die zichzelf

vergeten om dag en nacht anderen een vaste basis te willen geven waarop dezen kunnen vertrouwen. Deze mensen werken in de schaduw, terwijl ze in hun eigen hart al hun eigen zorgen en angsten dragen. Ze zien heel vaak de vruchten niet of zelfs het doel niet, en vertrouwen alleen op degene 'naar wie alle vaderschap in de hemel en op aarde genoemd wordt' (Ef.3, 15). Dit zijn de mensen die in St. Jozef altijd hun beschermheer en model zullen vinden, 'hun vader en heer'.

Het Woord kwam tot Jozef in een droom, die we kunnen opvatten als zijn gebed, zijn innerlijkheid. We zouden kunnen zeggen dat elke Karmel een plaats van dromen is: gebed is als een droom, die een geheime boodschap in zich draagt. Een Karmelgemeenschap is een groep mensen die ervan droomt om van hun eigen huis een nieuw Jeruzalem te maken, mensen die de droom van de profeet voor een betere wereld delen, mensen die zich elke dag laten vangen door de droom van verlossing. Door elke dag naar het Woord van Verlossing te luisteren, worden we met Christus verbonden in zijn gehoorzaamheid en in zijn verlangen te dienen, als degene die niet kwam om gediend te worden, maar om te dienen, als iemand die in kleine kinderen het voorbeeld vond van hoe we moeten zijn als we het koninkrijk van God willen binnengaan. Zoals Sint Jozef kennen Karmelieten de droom en houden de vlam van hoop brandend die schijnt voor de nieuwe wereld, die beloofd is aan hen die aandacht hebben voor het woord van God, omdat God alle dingen nieuw zal maken.

Sint Jozef beschermt de Karmel, niet alleen omdat hij de Karmel beschermt tegen vijandige aanvallen en tegen elke tegenslag, maar ook omdat hij de karmelieten helpt om standvastig te blijven in de eenvoud en diepgang van hun identiteit. Met zijn wezen wijst hij ons de weg die we moeten volgen en het doel waarnaar we moeten streven. Op deze manier lijdt het geen twijfel, dat onze verering van Sint Jozef niet alleen een devotie of vrome praktijk is, maar eerder een levensplan, dat integraal deel uitmaakt van het charismatische erfgoed van de Karmel. Samen met Maria is Jozef het evangelisch ikoon, waarin wij Karmelieten kunnen zien en begrijpen wat het betekent om te leven 'in horigheid aan Jezus Christus'. Juist dan blijven we ons tot hem wenden als onze vader en beschermer, maar ook als een trouwe vriend en betrouwbare gids in ons gaan in de voetsporen van Jezus.

Terwijl de wereld blijft worstelen met Covid-19, verenigen we ons in gebed voor de dokters en verpleegsters, voor de medische onderzoekers en voor allen die het slachtoffer zijn geworden van deze pandemie en voor de families die rouwen om het verlies van dierbaren. Moge Jozef, onze beschermer, ieder van ons beschermen en met de tedere liefde van God zijn bescherming over de hele wereld uitspreiden.

Broederlijk in Karmel

Miceál O'Neill o.carm.
prior general

Saverio Cannistrà o.c.d.
generale overste

8 december 2020